

Skellefteå kommun
kundtjanst@skelleftea.se

2020-02-14
1 (19)
Dnr-SI 2019:6458

Beslut

efter regelbunden kvalitetsgranskning vid
Björnåkersskolan i Skellefteå kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning på Björnåkersskolan avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. En kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen.

Lösanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fyra områden. Inom varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Björnåkersskolan i följande utsträckning:

Rektors ledarskap

Rektorn leder och styr *i flera delar* skolans utveckling, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn leder och styr ett strategiskt jämställhetsarbete, särskilt inriktat mot eleverna på skolans högstadium.

Undervisning

Undervisningen främjar *i flera delar* elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att lärarna utvecklar metoder för att i högre grad göra eleverna delaktiga i planering och utvärdering av undervisningen.

Trygghet och studiero

Skolan arbetar i *hög utsträckning* så att utbildningen präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete.

Bedömning och betygssättning

Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i *flera delar*, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver se till att lärarna regelbundet och systematiskt samverkar med varandra för att kunna kvalitetssäkra sina bedömningar.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 3 augusti 2020 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområden och resultatet av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 3) användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se, eller per post till, Skolinspektionen, Box 3177, 90304 Umeå. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr– SI 2019:6458) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Rektors ledarskap

Författningsstöd

1 kap. 5 §, 2 kap. 9-10 och 34 §§, 4 kap. 4-7 §§ skollagen
Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11), 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Skolans uppdrag, Varje skolas utveckling, 2.1 Normer och värden, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn leder och styr *i flera delar* skolans utveckling, men utvecklingsområden finns.

Sammanfattande motivering

Granskningen visar att rektorn både följer upp och analyserar ett förhållandevis brett underlag genom att inkludera såväl kunskapsresultat och resultatet av värdegrundsarbetet som undervisningens genomförande och förutsättningar. Detta i syfte att hitta orsaker till varför resultaten ser ut som de gör. Det som rektorn ser i analysen ligger sedan till grund för insatser för att höja kvaliteten på utbildningen på skolan. Genom att leda och organisera det pedagogiska arbetet på ett sådant sätt att samverkan möjliggörs och uppmuntras försäkras sig rektorn även om att det sker ett lärande i kollegiet samt att arbets- och förhållningssätt blir tydliga. Rektorn ger dock inte en tydlig ledning och styrning kring frågor som rör skolans jämställdhetsarbete.

Rektorns ansvar för att följa upp och utveckla undervisningen

Rektorn gör en bred uppföljning och analys av undervisningen på Björnåkersskolan och beslutar om utvecklingsåtgärder utifrån vad som framkommit i analysen. Rektorn tar del av alla resultat som finns, både vad gäller exempelvis sammanställda betygsresultat, som resultat vid nationella prov och värdegrundsuppdraget. Detta bland annat uppdelat på kön. Information om undervisningens genomförande får rektorn bland annat via medarbetarsamtal, de regelbundna samtal som den biträdande rektorn har med lärarna, samt via de olika möten som rektorn har med olika lärargrupper. Resultaten jämförs bland annat mot riket och kommunens samlade resultat. Skolans lärare blir engagerade i analysen främst via de dialoger som försteläraren ansvarar för ämnesvis och arbetslagsvis med inblandade lärare. Resultatet av analyserna lämnas till rektorn, som återkommer med följdfrågor och nya uppdrag baserat på analyserna. Analysuppdragen innefattar exempelvis jämförelser mellan kön och olika ämnen. Lärarna berättar att dessa dialoger är ett återkommande arbetssätt på skolan.

Under innevarande verksamhetsår ligger skolans fokus på "Att göra som vi säger", det vill säga att främst jobba vidare med de utvecklingsåtgärder som tidigare beslutats.

Dessa avser språkutvecklande arbetssätt, anpassningar, extra anpassningar och särskilt stöd, specialpedagogik för lärande och arbete med formativt förhållningssätt. En av målsättningarna är att öka pojkarnas engagemang för undervisningen. Någon samlad plan för detta arbete finns ännu inte men sker på försök i några ämnen. Detta bland annat genom att dela upp undervisningsinnehållet i mindre delar och att lägga in kontinuerliga elevaktiviteter i undervisningen för att pojkarna ska behålla fokus. Pojkarnas genomsnittliga meritvärde i årskurs 9 vid skolan är lägre än flickornas och skillnaderna har dessutom ökat det senaste året enligt senast tillgänglig offentlig statistik.¹ Antalet elever är dock begränsat vid skolenheten, så varje elev utgör flera procentenheter. Sammantaget ligger elevernas meritvärde i nivå med – eller något högre – än riket. I syfte att styra skolans resurser för att i högre utsträckning nå målen har rektorn beslutat om tvålärsystem i samtliga klasser i de lägre årskurserna, delning av vissa klasser och även dubblering av lärare i vissa ämnen i högre årskurser.

Rektorns ledning och organisering av det pedagogiska arbetet

Rektorn skapar vissa förutsättningar för lärarna att samverka och lära tillsammans. Vid skolan finns en rad olika formaliserade möten med tydliga syften. Lärarna träffas bland annat i sina arbetslag och ämnesvis. Det framkommer även att samarbetsklimatet är gott och att fokus vid arbets- och ämneslagsträffar handlar om utveckling av undervisningen. Exempelvis visar granskningen att analyser av resultat, utveckling av provsituationer, samt utveckling av undervisningen är återkommande frågor på dagordningen. I Skolenkäten från våren 2019 där pedagogisk personal svarat på frågan "Jag samverkar med mina kollegor när jag planerar undervisningen" har ett index på 8,1 vilket kan jämföras med index för samtliga medverkande skolenheter som är 7,0.²

Granskningen visar att skolans arbets- och förhållningssätt är tydliga över lag och tillämpas av lärarna. Företrädare för elevhälsan framhåller exempelvis att skolans rutiner för frånvarohantering fungerar särskilt bra. Nästan samtliga lärare vid skolan har lärarlegitimation och har jobbat en tid på skolan. När någon nyanställd kommer så

¹ Flickornas meritvärde har stigit ca 10 procentenheter medan pojkarnas meritvärden har sjunkit ca 30 procentenheter.

² Skolinspektionen genomför Skolenkäten som en del av granskningen av skolverksamheten i landet. Enkäten riktar sig till elever, föräldrar och pedagogisk personal och genomförs löpande med en tvåårsfrekvens för alla skolor. För alla frågor i enkäten beräknas ett snitt för referensgruppen. Skalan är 1-10 där ett högt indexvärde indikerar en positiv uppfattning.

finns en plan för introduktion av dessa, vilket inkluderar information om rutiner och ansvarsområden. I Skolenkäten från våren 2019 där pedagogisk personal svarat på frågan "På den här skolan finns rutiner för att introducera nyanställda lärare till arbetet" har ett index på 7,6 vilket kan jämföras med index för samtliga medverkande skolenheter som är 6,1.

Olika intervjugrupper nämner samtidigt exempel på rutiner som kan utvecklas eller implementeras ytterligare. Det gäller informationsöverföring mellan olika lärare. Ett exempel avser de lärare i årskurs 6-9 som ingår i ett annat arbetslag än de flesta lärare som undervisar en viss klass. De får inte automatiskt information om hur arbetet utvecklas med den aktuella klassen. Det gäller exempelvis arbetet med anpassningar och stöd. Ett annat exempel avser de lärare som undervisar i flera ämnen. De måste välja vilken ämnesträff de ska delta i, vilket gör att det kan dröja en tid mellan mötena. Detta gör att det inte blir samma kontinuitet i arbetet. Fokus på ämnesträffarna ligger bland annat på betyg och bedömningar.

Rektorns styrning av skolans arbete med jämställdhet

Rektorn ger inte en tydlig ledning och styrning kring frågor som rör skolans jämställdhetsarbete. Vid skolan analyseras exempelvis elevernas betyg uppdelat på kön. Vid analys av resultaten sätts dessa även i relation till den undervisning som genomförs. Elevernas upplevelse av undervisningens genomförande – exempelvis vad gäller talutrymme för pojkar och flickor – följs nu upp via elevenkäter. Uppföljningarna har dock inte omsatts i något gemensamt systematiskt jämställdhetsarbete i skolan som präglar undervisningen. Intervjuade lärare som undervisar äldre elever efterlyser mer kunskap om genusfrågor och jämställdhet. Rektorn anger att det är många andra frågor som skolan bedömt som viktigare att arbeta med just nu. Skolenkäten i årskurs 9 från våren 2019 visar att eleverna skattat ett index på 4,4 på frågan "I min skola pratar vi om jämställdhet mellan könen" Detta kan jämföras med index för samtliga medverkande skolenheter som är 5,3. Särskilt de äldre eleverna anger vid intervju med Skolinspektionen att de upplever vissa saker i undervisningen som kan kopplas till kön som känns orättvisa. Exempelvis hur betyg satts och vilka elever som får vissa uppgifter i undervisningen eller ett större friutrymme. Skolinspektionen ser vid lektionsobservationer exempel på lektioner där pojkar tillåts ställa frågor spontant, medan flickor uppmanas räkna upp handen och vänta med sina frågor, samt tillfällen då flickor städar medan pojkar samtidigt använder sina telefoner till annat än skolarbete utan att detta påtalas av läraren.

Skolinspektionen bedömer sammantaget att skolan *i flera delar* uppfyller kvalitetskriterierna inom området Rektors ledarskap men att utvecklingsområden finns.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn leder och styr ett strategiskt jämställdhetsarbete, särskilt inriktat mot eleverna på skolans högstadium.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn inte ser till att ge en tydlig ledning och styrning kring frågor som rör skolans jämställdhetsarbete. Skolans kunskapsresultat, resultaten av Skolenkäten och elevernas uppfattning om att det finns skillnader i förhållningssätt pekar på att det strategiska jämställdhetsarbetet är ett utvecklingsområde.

När ett arbete är strategiskt handlar det om att se helheten och om att förstå hur arbetet ska leda till ett resultat på lång sikt. Det handlar alltså om att ha en långsiktig plan där personal ska få hjälp att ta ut kompassriktningen för olika val som de behöver göra. Det behöver finnas en medvetenhet bland både personal och elever om hur flickor och pojkar bemöts och bedöms i skolan. Det kan handla om att de krav och förväntningar som ställs på eleverna bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan behöver ha strategier som följs upp och omprövas för att på ett effektivt sätt motverka traditionella könsmonster. Det behövs alltså en genomtänkt plan för arbetet.

Skolinspektionen rekommenderar därför skolan att inleda ett utvecklingsarbete för att få till en ledning och styrning kring frågor som rör skolans jämställdhetsarbete, särskilt inriktat mot eleverna på skolans högstadium. Förslagsvis genom att ta fram en tydlig planering för detta arbete. Planeringen kan både innehålla arbetet med analys och eventuell kompetensutveckling, samt det praktiska arbetet med jämställdhet i undervisningen.

Undervisning

Författningsstöd

1 kap. 4 §, 3 kap. 2 och 5 §§, 4 kap. 9 § skollagen

5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185)

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Rättigheter och skyldigheter, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 5 Kursplaner

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen främjar *i flera delar* elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Sammanfattande motivering

Granskningen visar att eleverna får en undervisning som främjar deras möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden. Undervisningen är varierad, strukturerad och målfokuserad samt innehåller ett aktivt lärarstöd. Det förekommer naturliga inslag i undervisningen som stärker elevernas självförtroende och motivation att lära och lärarna anpassar undervisningens innehåll och arbetssätt till aktuell elevgrupp. Eleverna bör dock i högre grad göras delaktiga i undervisningen och sitt eget lärande.

Målfokusering, variation och aktivt lärarstöd i undervisningen

Granskningen visar att lärarna leder och styr arbets- och lärprocesser i undervisningen. Det framkommer att eleverna möts av en variation och växling mellan olika arbetsuppgifter och olika sätt att arbeta på. Lärarna blandar arbetssätt och arbetsformer mellan lektioner och vid samma lektion för att skapa variation. Lektionerna innehåller lärarledda genomgångar, elevarbete i grupp, par och enskilt, arbete i klassrummet och intilliggande lokaler, teoretiska och praktiska inslag. Lärarna cirkulerar i klassrummen, svarar på frågor och ställer kontrollfrågor till eleverna för att se att dessa förstår och bibehåller fokus på arbetsuppgiften. Uppgifter och aktiviteter är kopplade till varandra i ett logiskt flöde från presentation av lektionen, via genomförande, till avslut. Det finns en grundstruktur för hur innehåll, genomförande och syftet med de aktiviteter som ska genomföras vid en viss lektion ska presenteras för eleverna vid skolan. Varje lärare anpassar sedan modellen till aktuellt ämne och elevgrupp. Skolinspektionen ser vid lektionsobservationer exempel på lektioner där eleverna först får en presentation av dagens uppdrag, exempelvis att eleverna på tekniken ska bygga modeller av hopptorn av glasspinnar. Elever och lärare resonerar igenom varför uppdraget ska genomföras och vad som anges i styrdokumentet som skäl för detta. Lärarna kontrollerar löpande att eleverna förstår vad som avses. Eleverna genomför sitt uppdrag. Arbetsformerna varierar mellan enskilt, par och i grupp. Lärarna nämner vid intervju att det finns en grundstruktur för hur innehåll, genomförande och syftet med de aktiviteter som ska genomföras vid en viss lektion

ska presenteras för eleverna vid skolan och att det är ett etablerat arbetssätt på skolan, även om det görs i högre grad riktat mot de yngre eleverna och att det kan variera mellan olika lärare hur konsekvent det tillämpas. Skolinspektionen ser exempel på när lärare bryter ner aktuella kunskapskrav och försäkrar sig om att eleverna förstår dessa inför uppstart av ett nytt arbetsområde. Det framkommer vidare att lärarna avslutar lektionerna på ett ordnat sätt. Det varierar dock om läraren på något sätt sammanfattar undervisningens olika delar och relaterar eller återknyter till syftet med lektionen eller arbetsområdet.

Stimulans och utmaning i undervisningen utifrån varje elevs behov och förutsättningar

Granskningen visar att undervisningen innehåller inslag som stärker elevernas självförtroende och vilja att lära. Eleverna ges såväl stimulans som utmaning vilket möjliggör att de kan nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling. Lärarna uppmuntrar enskilda elever och grupper genom konkret feedback. Lärarna förmedlar höga men realistiska förväntningar på eleverna. Skolinspektionen noterar exempelvis lektioner där eleverna ges individuell uppmuntran när de vågar testa olika sätt att arbeta med material de inte är vana med. I Skolenkäten från våren 2019 där elever i årskurs 9 tar ställning till påståendet "Skolarbetet stimulerar mig att lära mig mer " har också ett index på 6,1 vilket kan jämföras med index för samtliga medverkande skolenheter som är 5,3. Lärarna anpassar undervisningens innehåll och arbetssätt så att det ska möta elevers olika behov av stimulans och utmaning. Vid genomgångar ligger undervisningen på en nivå som både engagerar och utmanar eleverna. Någon lektion inleds exempelvis med att elever och lärare tittar på bilder och resonerar utifrån dessa om vad som står i läroplanen och hur eleverna praktiskt kan genomföra uppdrag som möter de krav som anges där. Eleverna uppvisar då stort engagemang och intresse. De flesta elever deltar aktivt vid lektionerna. Lärarna är i de flesta fall också bekanta med elevernas behov och förutsättningar och använder denna kunskap för att anpassa innehållet vid lektionerna. Lärarna planerar och genomför undervisningsmoment där uppgifterna kan utvecklas och fördjupas för de elever som behöver mer utmaningar, exempelvis i olika teman. Eleverna får också ofta olika material, så att variationen ska bli ett normaltillstånd och att extra anpassningar så långt det är möjligt inte ska behövas.

Elevernas delaktighet i undervisningen och sitt eget lärande

Vid Björnåkersskolan ges eleverna möjlighet till reflektion och strategier för lärande. Elever och lärare utvecklar gemensamt kunskap under lektionerna, anpassat till elevernas ålder och mognad. Eleverna letar kunskap hos olika källor och genom praktiska försök. Eleverna får reflektera över tänkbara konsekvenser och resultat både

i helklass och i samspel med varandra. För att få syn på sitt lärande har eleverna fått svara på hur de vet att de lärt sig saker. Eleverna ger exempel på att detta exempelvis handlar om att de kan förklara vad de lärt sig för en kompis och att de kan se vad de lärt sig när målen för lektionen är särskilt tydliga. Eleverna har även uppdraget att räcka upp handen så snart det dyker upp något i undervisningen som de inte förstår, i syfte att det ska bli synligt när undervisningen inte når fram i gruppen. Inspiration till arbetssättet har lärare hämtat från Specialpedagoglyftet.

Eleverna görs till viss del delaktiga i planering och utvärdering av undervisningen. Eleverna får ibland frågan om hur de lär sig bäst och hur de vill jobba. Detta resulterar exempelvis konkret i att eleverna får välja vilka länder de ska jobba med, hur många de ska vara vid ett grupparbete, eller om de ska ha prov eller redovisning. Lärarna försöker att utforma undervisningen efter elevernas intressen och behov utan att särskilt fråga eleverna. Eleverna informeras därmed inte så ofta om hur deras upplevelser har tagits till vara och kan inte heller redogöra för det när de får frågan, utan uppger att de nog inte har så stort inflytande.

Lärarna frågar oregelbundet och på olika sätt efter elevernas synpunkter vid utvärdering av undervisningen. Det kan vara muntligt eller skriftligt. Oftast efter avslutat moment. I vissa fall kan utvärderingen vara väldigt enkel, exempelvis att eleverna får svara med tummar om vad de tyckt. Eleverna ger exempel på att de fått vara med och svara på frågor om hur de upplevde arbetet och sina insatser i vissa ämnen, men att det inte hänt så ofta. Det är upp till varje lärare att utforma utvärderingen och det är på samma sätt som vid planeringen av undervisningen inte så tydligt för eleverna att utvärdering görs, eller vad denna leder till. Skolan har själv identifierat att elevernas påverkan på undervisningen är ett utvecklingsområde.

Skolinspektionen bedömer sammantaget att skolan *i flera delar* uppfyller kvalitetskriterierna inom området Undervisning men att utvecklingsområden finns.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att lärarna utvecklar metoder för att i högre grad göra eleverna delaktiga i planering och utvärdering av undervisningen.

Skolinspektionens granskning visar att lärarna behöver utveckla metoder för att i högre grad göra eleverna delaktiga i planering och utvärdering av undervisningen.

Det inte är tillräckligt att i undervisningen förmedla kunskap om grundläggande demokratiska värden. Undervisningen ska dessutom bedrivas i demokratiska arbetsformer och förbereda eleverna för att aktivt delta i samhällslivet.³ Den konkreta utformningen av vad inflytandet omfattar måste få variera, bland annat beroende på elevernas ålder. Det finns ingen motsättning mellan elevers rätt till inflytande och att rektorn har ansvaret för det pedagogiska arbetet eller att lärare har ansvaret för undervisningen. Det ligger i deras respektive uppdrag att bedriva verksamheten så att eleverna ges inflytande.⁴

Även om det alltså inte ska ses som givet exakt vad eleverna ska få inflytande över, är det givet att inflytandet ska vara reellt. Med det avses att det ska vara ett verkligt och påtagligt inflytande som genomförs på ett äkta sätt. För att elevers delaktighet och inflytande i skolan ska bli en realitet bör lärare involvera elever på ett konkret sätt och det gäller i alla ämnen. Det handlar om i vilken utsträckning lärarna möjliggör för eleverna att medverka i planering och utvärdering av undervisningens arbetssätt, arbetsformer och innehåll. Eftersom inflytandet ska vara påtagligt, det vill säga tydligt för eleverna, räcker det inte att läraren själv planerar undervisningen, med hänsyn till elevernas intressen och tidigare erfarenheter. Detta kan ses som ett indirekt elevinflytande, men för att inflytandet ska vara äkta behöver eleverna stimuleras till att ta aktiv del i planering och utvärdering av lektioner. Att ge eleverna möjlighet att tänka och reflektera över undervisningens kvalitet är av vikt för att läraren ska kunna få ett underlag för att utveckla undervisningen. Dessa utvärderingar ska göras kontinuerligt, under terminens gång, och inte bara i slutet av en termin eller årskurs. Detta är särskilt viktigt om undervisningen inte fungerar så att läraren har möjlighet att förändra upplägg och genomförande i befintlig undervisningsgrupp. Ofta upplever elever att de inte fått inflytande över undervisningen, trots att lärare och rektorer på samma skola uppger att de har det. Denna diskrepans beror ofta på att eleverna inte ges inflytande över själva innehållet, utan mer över arbetsformerna.⁵ Det är viktigt att

³ Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter.

⁴ Av förarbetena till skollagen Prop. 2009/10:165, Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet s. 311.

⁵ Skolinspektionen (2018) Rättvis och likvärdig betygssättning i grundskolan? Stockholm: Skolinspektionen, s. 41f..

eleverna upplever att lärarna tar tillvara på deras synpunkter för att utveckla undervisningen.

Skolinspektionen rekommenderar därför att lärarna behöver utveckla metoder för att i högre grad göra eleverna delaktiga i planering och utvärdering av undervisningen. Inflytandet ska vara reellt, kontinuerligt och ske i alla ämnen. En del i detta handlar om att synliggöra det inflytande som eleverna har i planering och utvärdering av undervisningen.

Trygghet och studiero

Författningsstöd

3 kap. 2 §, 5 kap. 3 och 5 §§, 6 kap. 6-7 §§ skollagen

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Skolan arbetar *i hög utsträckning* så att utbildningen präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete.

Sammanfattande motivering

Granskningen visar att det finns ett samlat arbete kring trygghet och studiero så att eleverna är trygga i skolan och oftast inte blir störda när de ägnar sig åt skolarbetet.

Studiero och lugn miljö

Granskningen visar att Björnåkersskolan har ett samlat arbete kring studiero så att eleverna i de flesta fall inte blir störda. Rektorn har tydliggjort för lärare och elever att det är läraren som är ledare i klassrummet. Lärarna har tydliggjort för eleverna hur det är när det råder studiero i klassrummet och vilka hjälpmedel som finns om elever upplever att de behöver ännu lugnare miljö, exempelvis i form av hörselkåpor eller skärmar. Det är tydligt för eleverna vilka regler som gäller i klassrummet, exempelvis vad gäller vad som ska göras på den aktuella lektionen och vilken tid som finns för detta. Skolan har jobbat med att minska störande insyn i klassrummen och att städa bort annat som stör eleverna vid lektion. Skolan har gemensamma ordningsregler och samsyn bland lärarna om hur studieron ska upprätthållas. Enkäter kring trygghet, studiero och trivsel genomförs, utöver att lärarna för löpande samtal med eleverna om hur de upplever studieron. Skolan testar olika lösningar och vidtar åtgärder utifrån det som framkommer kring olika klasser på skolan. I Skolenkäten från våren 2019 där

elever i årskurs 5 tar ställning till påståendet "Jag har studiero på lektionerna" har ett index på 7,4 vilket kan jämföras med index för samtliga medverkande skolenheter som är 6,2. I årskurs 9 är motsvarande medelvärden 5,9 respektive 5,6.

Arbetet för trygghet

Granskningen visar att skolan bedriver ett medvetet och strukturerat arbete för att skapa trygga miljöer. Granskningen visar även att eleverna är trygga vid Björnåkersskolan. Skolan bedriver ett främjande och förebyggande arbete utifrån ett gemensamt förhållningssätt, vilket baseras på en kartläggning och analys av nuläget. Skolan kartlägger tryggheten varje termin. Det sker via olika enkäter och trygghetsvandring. Enkäterna har visat att eleverna kontinuerligt blir tryggare. Via kartläggningarna kan skolan se på vilka platser och i vilka klasser tryggheten eventuellt är lägre och arbeta med insatser baserat på detta. Analyser är genomförda tillsammans med elever, lärare och elevhälsa. De åtgärder som nyligen genomförts utifrån kartläggningar handlar bland annat om insynen i omklädningsrummen och en schemaläggning som syftar till att färre elever är ute på rast samtidigt. Generella insatser handlar om att lärare är rastvakter och äter tillsammans med eleverna i matsalen. Lärarna har samsyn kring arbetet för att skapa trygghet.

Skolinspektionen bedömer sammantaget att skolan *i hög grad* uppfyller kvalitetskriterierna inom området trygghet och studiero.

Bedömning och betygssättning

Författningsstöd

1 kap. 9 §, 3 kap. 14 §, 10 kap. 20 a § skollagen

9 kap. 20 och 22 b §§ skolförordningen

Lgr 11, 2.2 Kunskaper, 2.7 Bedömning och betyg

Skolinspektionen bedömer följande: Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges *i flera delar*, men utvecklingsområden finns.

Sammanfattande motivering

Granskningen visar att rektorn uppmärksammar eventuella skillnader i lärarnas bedömningar och omdömen i olika ämnen och att rektorn vid behov för diskussioner med lärare utifrån dessa analyser. Rektorn uppmärksammar lärarna på att det finns skillnader i bedömningar på skolenheten. Däremot visar granskningen att rektorn inte ger lärarna på skolan tillräckliga förutsättningar att samverka runt och kvalitetssäkra bedömningar av elevernas kunskapsutveckling.

Diskussion och analys av omdömen och betyg

Rektorn vid Björnåkersskolan analyserar betygen i olika ämnen, mellan olika lärare, i olika årskurser och i förhållande till resultaten på nationella prov. Vid behov för rektorn diskussioner med lärare utifrån dessa analyser. Rektorn har identifierat vissa förhållanden som skolan arbetar med. Framför allt att resultaten i nationella prov i vissa ämnen avviker tydligt mot elevernas betyg. Exempelvis har 47 procent av eleverna i årskurs 9 ett lägre slutbetyg i engelska än provbetyget läsåret 2018/19 vid skolan, vilket kan jämföras med 13 procent i riket. Rektorn för samtal med undervisande lärare om hur detta ska hanteras. Syftet är att inte andra krav än kunskapskraven ska utgöra grund vid lärarnas bedömning. I övrigt har rektorn identifierat vissa ämnen som sticker ut resultatmässigt mot exempelvis övriga skolor i kommunen och beskriver vilken analys som gjorts för att komma fram till att dessa resultat är korrekta.

Kvalitetssäkring av omdömen och betyg

Granskningen visar att rektorn ger lärarna begränsade förutsättningar att kvalitetssäkra sina bedömningar då former för samverkan kring detta saknas till stor del. Rektorn säkerställer heller inte att alla lärarna använder olika metoder för att kvalitetssäkra sina bedömningar. För att främja likvärdig bedömning och betygssättning ger rektorn uppdrag till lärarna att jobba med olika insatser på arbetslagstid och ämnestid utifrån sammanställda betygsresultat på gruppnivå. Exempelvis att diskutera hur bedömning och betygssättning generellt ska genomföras. Rektorn följer dessa diskussioner. Rektorns uppfattning är att grunden för kvaliteten i elevernas betyg ska läggas i en högkvalitativ och likvärdig undervisning, samt genom att eleverna kontinuerligt ska veta hur de ligger till i olika ämnen. Uppdraget från rektorn handlar om att lärarna ska ta hjälp av specialpedagogen eller en kollega om de behöver hjälp vid bedömning. Lärare diskuterar därför spontant konkreta bedömningar med varandra, särskilt i de fall de har kollegor i samma ämne. Rektorn vid skolan har ställt krav på att bedömningsstöden i matematik och svenska ska användas. Vissa lärare sambedömer även de nationella proven på eget initiativ.

Skolinspektionen bedömer sammantaget att skolan *i flera delar* uppfyller kvalitetskriterierna inom området Bedömning och betygssättning men att utvecklingsområden finns.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver se till att lärarna regelbundet och systematiskt samverkar med varandra för att kunna kvalitetssäkra sina bedömningar.

Skolinspektionens granskning visar att alla lärare inte regelbundet samverkar med varandra för att kunna kvalitetssäkra sina bedömningar. Skolinspektionen bedömer därför att detta är ett område som rektorn tillsammans med lärarna bör utveckla.

Betygsättning är en komplex praktik och för att lärare ska kunna göra professionella bedömningar behöver de ges förutsättningar att kvalitetssäkra sin betygssättning på olika sätt och med hjälp av andra lärare, både inom och mellan skolor. Rektorn har en betydelsefull roll för att skapa dessa förutsättningar. Rektorn behöver se till att lärare får tid och möjlighet att tillsammans med kollegor diskutera hur de allsidigt kan utvärdera elevernas kunskaper vid betygssättningen, hur de kan utforma ändamålsenliga bedömningssituationer och hur de kan bedöma olika elevprestationer. Ibland behöver huvudmannen bistå rektorn med att organisera arbetet mellan skolenheter, exempelvis om lärare saknar ämneskollegor inom skolenheten. Detta kan ske genom att skapa mötesplatser, såväl fysiska som digitala.⁶

Även om det inte är belagt i forskning att sambedömning automatiskt leder till ökad likvärdighet, visar forskning att den samsyn som kan uppstå till följd av sambedömning till stor del beror på att lärares olika sätt att uppfatta kriterier och kravnivåer blir synliggjorda.⁷

Skolinspektionen rekommenderar med anledning av detta att skolan inleder ett utvecklingsarbete som syftar till att lärare regelbundet och systematiskt samverkar med varandra för att kunna kvalitetssäkra sina bedömningar. Exempelvis bör lärare på skolan sambedöma samtliga nationella prov där det är möjligt och diskutera betygssättningen av enskilda elevers prestationer för att skapa samsyn om hur kriterier och kravnivåer ska tolkas. Lärarna bör använda Skolverkets bedömningsstöd som underlag för detta arbete i de ämnen och årskurser där det är aktuellt.

⁶ Skolverket (2018) Betyg och betygssättning, Skolverkets allmänna råd, Stockholm: Skolverket. s. 23.

⁷ Skolinspektionen (2014) Uppenbar risk för felaktiga betyg: En kortrapport om likvärdighet och kvalitet i skolors betygssättning, Stockholm: Skolinspektionen, s 6.

På Skolinspektionens vägnar

X Agnetha Burström

Agnetha Burström
Beslutsfattare
Signerat av: Agnetha Burström

X Ulf Pantzare

Ulf Pantzare
Föredragande
Signerat av: Ulf Pantzare

I handläggningen av ärendet har även utredarna Gunnel Olofsson och Robert Sondell medverkat.

Bilaga 1: Underlag för bedömning regelbunden kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Åtta lektionsobservationer
- Två gruppintervjuer med elever
- Två gruppintervjuer med lärare
- En gruppintervju med skolans elevhälsa
- En intervju med rektor.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska värdera vid besök på skolenheter. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal indikatorer. Dessa indikatorer beskriver mer i detalj vad som ska utredas, för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder rektorns lärarnas utveckling av undervisningen och verkar för elevernas lika rätt till en god utbildning oavsett könstillhörighet? Inom detta område granskas hur rektor arbetar med uppföljning och analys, hur skolans arbete med jämställdhet bedrivs, samt hur rektorn leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden? I detta område granskas om undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller aktivt lärarstöd, om eleverna stimuleras och utmanas i undervisningen utifrån sina behov och förutsättningar, samt om eleverna görs delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning arbetar skolan så att utbildningen präglas av trygghet och studiero och eleverna kan ägna sig åt skolarbete? I detta område granskas hur skolan arbetar för att skapa en lugn och trygg miljö där det råder studiero.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning ges lärarna förutsättningar att säkerställa likvärdighet vid bedömning och betygssättning? I detta område granskas hur skolan arbetar med diskussion, analys och kvalitetssäkring i arbetet med omdömen och betyg.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Skolinspektionen besökte skolenheten mellan den 14 januari 2020 och den 16 januari 2020. Besöket genomfördes av Ulf Pantzare och Gunnel Olofsson.

Björnåkersskolan ligger i Burträsk, cirka fyra mil söder om Skellefteå. Björnåkersskolan är en F-9 skola organiserad i fyra arbetslag. Två i årskurserna F-5, samt två i årskurserna 6-9. Skolan är centralt belägen i samhället nära badhus, ishall och idrottsplats. På skolan går ca 300 elever organiserade i en eller två klasser per årskurs. Granskningen har omfattat grundskolans årskurser 1–9.